

Woordenlijst 2 havo-vwo

Hoofdstuk 1

Woord	Betekenis
afhandig maken	roven; inpikken
arsenaal (het)	opslagplaats van wapens; (fig.) alle middelen waarover je kunt beschikken
decoreren	een medaille geven; onderscheiden
defensief	verdedigend
enteren	het eigen schip vastmaken aan een ander schip en er aan boord klimmen om het te veroveren
escalatie	sterke toename; verergering; het heftiger worden (van ruzies, conflicten)
eskader	groep oorlogsschepen of - vliegtuigen
expansie	groei; uitbreiding, vaak van grondgebied of invloedssfeer
front (het)	slagveld; voorste gevechtlijn
guerrilla	ongeregelde oorlog van groepen strijders tegen indringers of tegen het staatsgezag
kamikaze	zelfmoordterrorist
krijgsgevangene	persoon die tijdens oorlog gevangen genomen en opgesloten wordt door de vijand
krijgsmacht	leger
linie	lijn; naast elkaar opgestelde troepenmacht
losgeld (het)	bedrag dat je betaalt om iemand vrij te kopen
mariniers	soldaten bij de marine
moreel (het)	gevoel dat je de moed erin houdt en vertrouwt op een goede afloop
muitelij	oproer; opstand
munitie	lading waarmee men kan schieten; kogels
offensief	aanvallend
onafhankelijkheidsstrijd	gevechten die een bevolking voert om onafhankelijk en vrij te zijn
ondermijnen	verzwakken; aantasten
onderscheiding	medaille voor verdienste(n)
onderscheppen	onderweg tegenhouden of opvangen zodat de bestemming niet bereikt wordt
ontzag (het)	achting; eerbied; respect
opoffering	inzet voor anderen, vaak met gevaar voor eigen leven
perspectief	invalshoek; punt van waaruit je iets bekijkt
reder	eigenaar en exploitant van schepen
slagkracht	vermogen om toe te slaan, bijvoorbeeld in een gevecht
strategie	strijdplan; groots opgezet plan voor het voeren van een oorlog
subtiel	fijnzinnig; verfijnd
vrijbuit	piraat of zeerover die kaapt voor eigen gewin
wapenfeiten	krijgshandelingen; heldendaden
wendbaar	snel te draaien; draaibaar

Hoofdstuk 2

Woord	Betekenis
ambitie	eerzucht; streven om iets te bereiken
bewustwording	proces waarbij je langzamerhand tot begrip of tot een besef komt
bilateraal	tweezijdig; waarbij twee partijen betrokken zijn
budget (het)	geld dat beschikbaar is
buiten beschouwing	niet meegerekend; niet meegenomen
conservatief	behoudend; in politiek opzicht 'rechts'; ouderwets
corruptie	omkoping; het voortrekken in ruil voor geld
dilemma	het moeten kiezen tussen twee mogelijkheden die allebei nadelen hebben
donorland (het)	land dat geld geeft
drastisch	fors; rigoureuus
duurzaam	blijvend; van lange duur
elite	toplaag; kleine groep van machtigste, rijkste of meest geleerde mensen
infrastructuur	voorzieningen zoals wegen, kanalen, spoorlijnen
onomstreden	zonder dat er strijd aan te pas komt; verheven boven kritiek
particulier	van burgers; niet van de overheid
pretentie	aanspraak; brutale eis; gedrag waaruit veel eigendunk blijkt
reduceren	verminderen
relatief	naar verhouding
rendement (het)	opbrengst
solidariteit	saamhorigheidsgevoel; lotsverbondenheid verbondenheid
stagnatie	stilstand; gebrek aan vooruitgang
steekpenningen	geld gebruikt bij omkoping; smeergeld
strekking	bedoeling; kern; belangrijkste inhoud
tenietdoen	vernietigen; ongedaan gemaken
volbrengen	afmaken; tot een goed einde brengen

Hoofdstuk 3

Woord	Betekenis
bewindsman	minister of minister-president
coalitie	politieke samenwerking, meestal om een regering te vormen
compromissen	oplossingen waarbij iedereen een beetje toegeeft
confessionelen	politici die zich baseren op het geloof (hier het christendom)
consensus	overeenstemming
controverse	geschil
ethisch	moreel (bn); wat te maken heeft met opvattingen over goed en slecht
etiquette	regels die de omgangsvormen duidelijk maken
formatie	vorming van een regering
gedogen	oogluikend toestaan; dulden
gering	klein

koopkracht	financiële mogelijkheden van consumenten om zaken aan te schaffen
liberaal	vrijzinnig; politiek behorend tot de stroming die de nadruk legt op individuele vrijheid
nivellering	maatregelen die ervoor zorgen dat verschillen zo klein mogelijk worden
onrein	vies; niet schoon
oppositie	politieke partijen die de regering niet steunen, maar heel kritisch volgen; tegenstand
parlementariër	volksvertegenwoordiger
per se	op zichzelf; beslist
polarisatie	toestand met scherpe tegenstellingen
poldermodel (het)	overlegvorm die gericht is op overeenstemming
positioneren	een plek geven
progressief	voortuitstrevend
sinister	onheilspellend
spectrum (het)	kleurenbeeld waarbij wit licht ontleed is in licht van allerlei kleuren; (fig.) reeks van in elkaar overlopende verschillen, meestal op geestelijk of politiek terrein
verzorgingsstaat	staatsvorm waarbij de overheid voor van alles zorgt

Hoofdstuk 4

Woord	Betekenis
alimentatie	geldbedrag voor levensonderhoud van ex-partner
als gevolg van	door
alternatief	anderssoortig; anders dan andere
arrangeren	regelen; bepalen
autoritair	bazig; geen tegenspraak duldend
bij wijze van	als
co-ouderschap (het)	gezamenlijke opvoeding van de kinderen door gescheiden ouders
een open deur	iets wat iedereen al weet
emancipatie	het zich vrijmaken uit een minderwaardige positie
geijkt	meest voorkomend
herwaardering	het opnieuw bepalen of inzien van de waarde van iets
impact	inwerking; draagwijdte; invloed
in diskrediet	in een kwaad daglicht; een slechte naam (krijgen)
in het kader van	in; als onderdeel van
in weerwil van	ondanks
kostwinner	degene die de kost verdient
legaliseren	bij wet vastleggen; toestaan of goedkeuren
met ingang van	per; vanaf
mondig	goed in staat om voor zichzelf op te komen
onaantastbaar	waar niemand iets tegen kan beginnen
onoverkomelijk	onoplosbaar
op grond van	door; op basis van; gebaseerd op

optie	mogelijkheid
privilege (het)	voorrecht
rationeel	verstandelijk; gezegd van iets waarbij je vooral nadenkt
rechtvaardigen	laten zien dat ... juist of terecht is
scepticus	iemand die gewoonlijk sterk aan iets twijfelt
secularisatie	ontkerkelijking
taboe (het)	verbod
tutoyeren	met je en jij aanspreken
van weleer	vroegere

Hoofdstuk 5

Woord	Betekenis
bar en boos	heel slecht
bepakt en bezakt	met zeer veel bagage en alles wat men nodig heeft
bloot staan aan	niet beschermd zijn tegen
budget (het)	hoeveelheid geld die iemand ter beschikking heeft
cynisch	met bijtende spot
debet zijn aan	schuld hebben aan
deurwaarder	ambtenaar die een uitspraak van de rechter over betalingen uitvoert, bijvoorbeeld bij belastingschuld
dubbel en dwars	helemaal; volop
geen boe of bah	niets; geen woord
groen en geel	heel erg
heg noch steg (weten)	de weg helemaal niet (kennen)
hoog en droog	veilig; goed beschermt
hypotheek	geldbedrag dat je leent om een huis te kopen; (eig.) recht op een onroerend goed als onderpand
impulsief	in een opwelling
in kannen en kruiken	geregeld; goed afgesproken
incassobureau (het)	bedrijf dat geld int voor anderen
koetjes en kalfjes	onbenullige zaken
kosten en baten	investeringen en verdiensten
krediet (het)	voorschot; lening; uitstel van betaling
kreterig	op de cent; niet royaal
kwistig	verspillend; gul; royaal
lusten en lasten	de leuke dingen en de tegenslagen; de goede en de slechte dingen; de voor- en de nadelen
met huid en haar	helemaal
met man en muis	zonder dat iemand gered wordt
met raad en daad	met allerlei adviezen en hulp
nijpend	dringend; ernstig
nonchalance	onverschilligheid

op de pof	op afbetaling
overtroeven	nog beter, mooier, slimmer etc. zijn dan iemand anders
regie	leiding; het regelen van het verloop van iets
reilen en zeilen	alles wat iemand meemaakt
saneren	gezond maken; op orde brengen
schuldeisers	mensen die wat ze geleend hebben, terugvragen
slikken of stikken	tegen je zin accepteren of ten onder gaan
spenderen	besteden
steen en been (klagen)	heel erg (klagen); luidkeels (klagen)
tegen heug en meug	zeer tegen z'n zin; met lange tanden
ton	honderdduizend euro
trendsetter	iemand die door gedrag en uiterlijk bepaalt wat in de mode komt
uitgavenpatroon (het)	totaalbeeld van het geld dat wordt uitgegeven en waaraan dat geld besteed wordt
van top tot teen	helemaal; van onder tot boven
verleidingen	zaken die heel aantrekkelijk schijnen
wijten aan	(iets nadeligs) toeschrijven aan
wikken en wegen	aarzelen; voor- en nadelen tegen elkaar afwegen
zonder slag of stoot	zonder tegenwerking of verzet

Hoofdstuk 6

Woord	Betekenis
atheïst	niet-gelovige; iemand die het bestaan van God ontkent
bedevaart	pelgrimstocht
bekeren	anderen bewegen om tot 'het ware geloof' over te gaan
calvinist	protestant, in het bijzonder een volgeling van Calvijn
de tand des tijds	verval als gevolg van ouderdom
de vader des vaderlands	de grondlegger van het vaderland (Nederland)
den vaderland getrouwe	trouw aan het vaderland
evangelie (het)	blijde boodschap; leer van Jezus Christus
exodus	uittocht
halal	Arabisch woord voor 'toegestaan'
heden ten dage	tegenwoordig
heterogeen	zeer divers
hindoeïsme (het)	een van de grote wereldgodsdiensten die vooral in India beleden wordt
hoogtijdagen	belangrijke feestdagen
in allerijl	met de grootste spoed; zo snel mogelijk
in groten getale	in grote aantallen; met veel mensen
kansel	preekstoel
ketters	heidens
martelaar	iemand die vanwege een ideaal (bijvoorbeeld zijn geloof) gemarteld en gedood wordt

met voorbedachten rade	van tevoren beraamd; (een misdrijf) gepland
mijns inziens	volgens mij
minaret	slanke toren bij een moskee
nader belichten	verduidelijken
profetie	voorspelling
ritueel (bn)	volgens een bepaald overgeleverd gebruik of rite
schril contrast	scherpe tegenstelling
sober	zonder versiering; karig; eenvoudig
sterveling	mens als wezen dat sterfelijk is
symboliseren	voorstellen door tekens of handelingen die iets anders uitbeelden dan wat je ziet
te allen tijde	altijd; bij elke gelegenheid
te goeder trouw	vanuit goede bedoelingen
te kwader trouw	met slechte bedoelingen
ten einde raad	geen andere mogelijkheid meer ziend
ten prooi vallen aan	slachtoffer worden van
ter hoogte van	bij
ternauwernood	alleen met de grootste moeite; maar net; nauwelijks
verkondigen	uitdragen; als leer of waarheid bekendmaken
voorganger	iemand die in een religieuze dienst de leiding heeft (voorgaat), zoals een predikant, priester of imam
vroom	godsdienstig; (zeer) gelovig
wederopstanding	het weer opstaan; herrijzenis